Pred dobrimi 15 leti je po medijih zakrožila novica o znanstvenih študijah z dokazi, da imajo ženske, ki si pogosto barvajo lase, večjo možnost, da zbolijo za rakom na mehurju. Evropska komisija je opozorila vzela resno in proizvajalcem naložila, naj predložijo znanstvene dokaze o varnosti svojih izdelkov. Leta 2005 so tako prepovedali 22 potencialno nevarnih kemikalij. Čeprav so številne raziskave pozneje ovrgle povezavo med barvanjem las in pojavom raka na mehurju, je dvom ostal.

Tekst: **BIBA JAMNIK VIDIC**
Foto: **MATEJA J. POTOČNIK**

Ekološki frizerski saloni so novost v svetu, kaj pa pri nas?

Resnica o barvanju s kano

Sonja Velikanje je končala srednjo medicinsko šolo in se prekvalificirala v komercialistko, je tudi vizažistka in stilistka. »Moja trgovska žilica me je pripeljala tudi do kane. Od nekdaj pa me zanima vse, kar je povezano z zdravjem in duhovnostjo.«

V zadnjem času se vse več žensk odloča za barvanje las z naravnimi barvami. Ena od njih je tudi Sonja Velikanje, lastnica blagovne znamke Etnobotanika. »Ko sem pred dobrimi desetimi leti začela siveti, sem se odločila, da si lase pobarvam s črno barvo. A po barvanju – imam zelo močne in goste lase – niso bili več taki kakor prej. Če sem si želela narediti frizuro, sem morala uporabiti celo goro preparatov in pripomočkov. Lasje, ki sem jih prej z lahkoto oblikovala, so postali neobvladljivi. Ko pa sem v eni od nemških revij še prebrala o domnevni povezavi med rakom in barvanjem las, sem se odločila, da poiščem kaj bolj naravnega.« A iskanje barve brez vseh dodatkov se je izkazalo za hud izziv. »Dandanes, ko si ljudje želijo, da vse poteka na hitro, naravne barve niso preveč priljubljene. Odkritje peroksida je barvanje naredilo hitro in preprosto, barvna paleta skoraj nima več meja. Lasje so tako le še eden od modnih dodatkov.« Očitno pa nad tem le niso navdušene čisto vse ženske. Vedno več jih prisega na naravno in zdravo, so ekološko ozaveščene in tako si raje barvajo lase s kano. »Barvanje z rastlinami je poseben ritual, hkrati pa z njim tudi zdravimo lase in lasišče.«

Rastline, ki se uporabljajo za barvanje in nego las.

Novost – ekološki frizerski saloni. Ko je Sonja v Avstriji spoznala lastnico ekološkega frizerskega salona, se je domislila, da bi nekaj podobnega lahko imeli tudi v Sloveniji. »Taki saloni se v svetu že pojavljajo, čeprav jih je za zdaj še malo. Največ jih je v Ameriki, v Nemčiji sem našla štiri, eden je, kot že rečeno, v Avstriji. Lastnica, ki dela dva dni v Lipnici in dva dni v Gradcu, ima še certifikat za energijsko striženje las. Ona mi je tudi dala naslov gospe iz Švice, ki pripravlja seminarje na to temo.« Pri nas frizerji za zdaj ponujajo le barvanje s kano. »Oglaša se mi vse več frizerjev, predvsem tistih, ki cenijo zdrave in sijoče lase, da si v svoji ponudbi želijo imeti tudi barvanje z naravnimi barvami. Vse več je namreč žensk, ki so alergične na snovi v kemičnih barvah za lase.« Sonja se v zadnjem času veliko ukvarja z idejo, da bi tudi pri nas dobili ekološki frizerski salon. »V takem salonu bi lase zdravili s pomočjo rastlin, jih barvali z njimi, lase pa bi strigli po luni. Ekološki frizerski saloni so prihodnost, v njih bodo na lase gledali drugače. Frizerji, podprti z znanjem o laseh, nanje ne bodo gledali več kot samo na modni dodatek. Ko sem v zadnjih mesecih prebirala stara besedila sikhov, Tibetancev, ameriških Indijancev in Altajskega zakonika, sem ugotovila, da so stara ljudstva imela poseben odnos do las. Prav lasje nas povezujejo z vesoljem in nam dajejo moč in energijo, vendar samo takrat, ko so zdravi in na njih ni kemičnih snovi.«

Očarana nad sveto rastlino. Sonja je kano pobližje spoznala pred desetletjem, ko je poslovno sodelovala z Jordanijo. »Takrat sem ravno iskala nekaj, s čimer bi si prekrila sive lase. Svoje poslovne partnerje sem začela spraševati o kani. Povedali so mi, da ima v Jordaniji vsaka družina posajen vsaj en grm te svete rastline. Čim več sem izvedela o njej, tem bolj sem bila očarana. Kane ne uporabljajo samo za barvanje las, ampak tudi za lajšanje bolečin, deluje protimikrobno in protiglivično. Uporabljajo jo v kozmetični industriji, učinkuje celo proti naglavnim ušem.« Kana namreč barvilo tvori šele tik pred cvetenjem, ko je temperatura zraka višja od 35 stopinj. Ko začne cveteti, raven barvila močno upade in takrat jo uporabijo v zdravstvene in kozmetične namene. »Kot barvilo jo veliko uporabljajo tudi za posebne obredne poslikave, s katerimi zaznamujejo tako osebne kakor verske praznike, kot zaščito pred zlom in za priklic blagoslova.« Ko se je vrnila domov, je svojo frizerko vprašala, ali bi jo odslej lahko barvala s kano. »Frizerka je moje navdušenje nad kano zatrla z razlago, da jo frizerji zaradi stranskih učinkov neradi uporabljajo. Povedala mi je, da pozna primere, ko so ženske po barvanju s kano imele zelene lase. Ker se mi je zdelo čudno, da bi naravna barva tako vplivala na lase, sem začela raziskovati. Na spletu sem našla magistrsko nalogo Catherine Cartwright-Jones. V njej je pisala tudi o tem, da kani proizvajalci, ki na tržišču ponujajo različne odtenke, od blond do črne, dodajajo sintetična barvila, strupene kovinske soli: najpogosteje uporabljajo svinčev acetat, lahko pa tudi srebrov nitrat, bakrove, nikljeve, kobaltove, bizmutove in železove soli, konzervanse, razkužila, celo para-fenilenediamin (PPD), alergen, ki lahko povzroči otekanje vek ali izpuščaje na lasišču in je pri nas prepovedan.« Krivci za čudne barvne odtenke, od zelenih do vijoličnih, so predvsem kovinske soli, ki reagirajo s sintetičnimi barvami za lase. Zato so se frizerji kane izogibali. Poleg čudnih barv so poročali tudi o zažganih laseh. »Težava je v tem, da v državah tretjega sveta ne zahtevajo deklaracij za kozmetiko, zato dodane sestavine pogosto niso navedene.«

Nanos kane Sonja zaračuna 10 evrov. »Zaračunam še količino kane, ki jo pri tem uporabim. 100 g kaninega prahu pri nas stane 14,90 evra.«

Kana jo je poklicala, da širi resnico o njej. »Ko sem začela iskati pridelovalce kane, odpotovala sem v Indijo, sem se na lastne oči prepričala, kako kruta je lahko predelava te rastline. Ko kmetje posušene liste prodajo, rastline zmeljejo v posebnih mlinih. Ker v njih ljudje največkrat delajo brez zaščite, se dogaja, da zaradi finega prahu, ki ga vsak dan vdihavajo, v dveh letih zbolijo na pljučih. Tudi neznosen hrup škoduje njihovemu zdravju, da ne govorim o kemičnih dodatkih, ki jih dodajajo v zdrobljen prah.« Čeprav kane ne škropijo, nima namreč naravnih škodljivcev, je kljub temu polna pesticidov. »Na območju Radžastana, kjer je raste največ, so tla zaradi tekstilne industrije močno onesnažena. Sama sem zato poiskala proizvajalca, ki ima polja v puščavi. Lasje so zelo prepustni in vse, kar damo nanje, preide v naše telo.« Če kana ne vsebuje nobenih dodatkov, si jo ženske brez skrbi lahko nanesejo tudi na sintetične barve. »Edino, kar se lahko zgodi, je, da bodo po prvem barvanju opazile, da bo med pobarvanim narastkom in kemično pobarvanimi lasmi za kakšen ton različna barva. Če si ženske želijo drugačno barvo, kot jo daje čista kana, jim pripravim mešanico, v katero dodam še druga rastlinska barvila, kot so indigo, ki ima moder pigment, seno, ki da kani zlat pigment, s hibiskusom in amlo pa uravnavam tone. Kakšni bodo lasje po barvanju s kano, je odvisno tudi od tega, kakšna je struktura lasu in kakšen je naraven pigment. Drugačen odtenek nastane tudi, če v kano zamešamo vodo izpod pipe ali ji dodamo destilirano vodo ali katerega od čajev. Najpogosteje dodajamo žajbljev, kamilični in pelinov čaj. Če želimo dobiti točno določene odtenke barve, je to cela umetnost. Jaz se vsak dan naučim kaj novega.« Kana, pove Sonja, bo že pri prvem nanosu iz las povlekla škodljive kemikalije, ki so se vsrkale iz kemičnih barv za lase. »S kano lase razstrupimo, hkrati pa zdravimo lase in lasišče. Kana tudi okrepi ovojnico las in jih zaščiti pred UV-žarki, tudi izpira se ne tako kot sintetične barve. Po štirih urah se v lase vpije kot črnilo in je ne moremo več odstraniti iz njih. Če želimo, da se bo iz kane izločilo barvilo, jo moramo pripraviti 24 ur pred uporabo.« ■

Priprava kane za barvanje. Kano zmešajte z limonovim sokom, zmesi dodajte še toliko mlačne vode, da dobite zmes podobne gostote kot jogurt. Limonov sok povzroči, da bo kana potemnela v bogato, naravno globoko rdečo barvo. V kano ne dajajte vrele vode, ker bo ta povzročila, da bo barvilo zbledelo. Kane tudi ne smemo mešati s kavo. Z njo ne boste dobili temnejših barvnih odtenkov, lahko pa si »pridelate« glavobol zaradi neprijetnega vonja. Mešanico morate namreč pustiti stati na sobni temperaturi približno 24 ur. Ko je zmes pripravljena, si jo nanesite na lase, ki jih po barvanju ovijete s prozorno folijo za živila in počakajte štiri ure. Potem si dobro operite lase pod tekočo vodo. Ko ste z lasišča in las odstranili vso kano, si lase operite še s šamponom. Če ne želite, da bi bili vaši lasje rdeče barve, zmešajte indigo – rastlino, ki vsebuje barvilo modre barve – s kano in vaši lasje bodo postali rjavi. Več indiga ustvari temnejši odtenek.

Mladi kanini listi vsebujejo poleg različnih maščobnih kislin tudi tanin in pigment lavson. Koliko lavsona je v listih, je odvisno od kakovosti zemlje, v kateri rastlina raste, in od vročega podnebja (najmanj 25 stopinj), zato poznamo kano različne kakovosti. Najbolj znana območja za gojenje kane so v Maroku, Jemnu, Pakistanu in Indiji. Mlade liste kane oberejo in posušijo ter nato zmeljejo v prah. Liste obirajo dvakrat na leto, in sicer od aprila do maja in od oktobra do novembra. Listi se morajo podobno kot listi čajevca hitro posušiti v za to prirejeni sušilnici. Posušene liste zmeljejo v prah, ki ga po mletju še presejejo. Trikrat presejani prah je kot puder – to je najboljša kakovost kaninega pudra, brez primesi, uporablja se tudi za poslikavo kože.